כיתה ה' | עברית ולשון | שיעור 4 מתוך 4 | 45 דק' | מתאים לממלכתי ולממלכתי-דתי

שימוש במילון

🎯 מטרות השיעור

- התלמידים יכירו את סדר הערכים במילון לפי האלף-בית
- התלמידים ימצאו את צורת הבסיס של מילה לפני החיפוש
- התלמידים יבחרו את הפירוש המתאים להקשר

📖 הסבר למורה

במילון העברי הנפוץ בבית הספר הערכים מסודרים לפי סדר האלף-בית של המילה, ולא לפי השורש. כדי למצוא מילה צריך קודם להגיע לצורת הבסיס שלה: שם עצם ברבים מחפשים ביחיד (ספרים - ספר), ופועל מחפשים בצורת העבר בגוף 'הוא' (כתבנו - כתב, נלבש - לבש). כשיש למילה כמה פירושים, בוחרים את הפירוש שמתאים למשפט שבו היא מופיעה. יש גם מילוני שורשים, שבהם כל המילים מאותו שורש מופיעות יחד; שם הכרת השורש היא המפתח לחיפוש. במילון דיגיטלי מקלידים את המילה, אך גם שם עוזר לדעת את צורת הבסיס.

👩‍🏫 פעילות בכיתה

חומרים: מילונים מודפסים או דיגיטליים

1. מביאים לכיתה כמה מילונים (מודפסים או דיגיטליים) ומראים ערך אחד: המילה, הניקוד, חלק הדיבר והפירושים.
2. תרגיל סדר אלף-בית: כל תלמיד מקבל כרטיס מילה והכיתה מסתדרת בשורה לפי הסדר.
3. מרוץ מילון בזוגות: מי מוצא ראשון את המילה ומקריא את הפירוש.
4. מילה אחת עם כמה פירושים (למשל 'עין': איבר הראייה, וגם מעיין) - בוחרים פירוש לפי משפט.
5. עבודה אישית בדף.

💡 הערות למורה

הקושי העיקרי הוא חיפוש המילה כפי שהיא כתובה בטקסט (למשל 'כשהלכנו') במקום בצורת הבסיס. מלמדים להוריד אותיות שימוש (ו, ה, ש, כ, ל, ב, מ) וסיומות. למתקשים: לתת מילים שכבר בצורת בסיס. למתקדמים: להשוות בין ערך במילון רגיל לבין מילון שורשים.

📝 בדף העבודה

בעקבות המילון: 9 תרגילים, ומחוון מלא בעמוד השני.

מחוון למורה

מחוון: בעקבות המילון

1. אור, גשם, דג, ספר
2. מגדל, מורה, מים, מלח (האות השנייה: ג, ו, י, ל)
3. תלמיד
4. שמר (עבר, גוף 'הוא')
5. נכתב
6. הגיע (הורדנו ו, כש ואת הסיומת נו, והעברנו לעבר בגוף 'הוא')
7. מעיין, מקור מים
8. ז-כ-ר
9. תשובה פתוחה: המילה, צורת הבסיס והפירוש המתאים להקשר.